

ІННОВАЦІЙНІСТЬ БІЗНЕСУ ТА СОЦІАЛЬНО-ВІДПОВІДАЛЬНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ ЯК ДЕТЕРМІНАНТА ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗРОСТАННЯ

©2025 ПРОХОРОВА В. В., СОРОКІН С. А.

УДК 005.35:005.336.1:330.341.1

JEL Classification: O31; O32; Q01

Прохорова В. В., Сорокін С. А.

Інноваційність бізнесу та соціально-відповідальний розвиток підприємств як детермінанта інвестиційного зростання

У статті розкрито сутність соціально-відповідального розвитку підприємств як економічного процесу в умовах інноваційної трансформації економіки, яка передбачає не лише технологічні зміни, але й переосмислення ролі бізнесу в суспільстві. Проаналізовано сучасні тенденції впровадження корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) в українських компаніях, зокрема в умовах воєнного стану, коли соціальна відповідальність бізнесу набуває особливого значення. Виділено ключові напрями соціальної відповідальності: підтримка працівників, допомога армії та громадам, дотримання екологічних стандартів, забезпечення прозорості та етики в управлінні. Розглянуто приклади інновацій у сферах екології (зелені технології, енергоефективні рішення), соціального розвитку (освітні платформи, підтримка вразливих груп) та управління (впровадження ESG-підходів, цифрові системи моніторингу впливу). У статті запропоновано концепцію синергії між КСВ та інноваційністю, яка реалізується через побудову інтегрованої моделі управління. Представлено індекс синергії КСВ-Інновації (ІСКІ), що дозволяє оцінювати рівень гармонійного поєднання соціально-відповідальної та інноваційної діяльності. Запропоновано класифікацію підприємств за рівнем такої інтеграції. Наголошено на необхідності формування державної політики стимулювання, освітніх стандартів та інституційної підтримки для розвитку відповідального інноваційного підприємництва в Україні, що є запорукою сталого економічного та соціального зростання. Актуальним є подальший розвиток теоретико-методологічної бази, яка дозволить оцінити потенціал синергії між інноваційністю та соціальною відповідальністю, а також забезпечити практичні інструменти для підприємств в умовах трансформаційної економіки.

Ключові слова: корпоративна соціальна відповідальність (КСВ), синергія КСВ, інновації, бізнес, інноваційність, сталий розвиток, цифрова трансформація, індекс синергії КСВ-Інновації (ІСКІ), підприємство.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2025-3-216-225>

Рис.: 5. Табл.: 7. Формул.: 1. Бібл.: 32.

Прохорова Вікторія Володимирівна – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки та бізнес-адміністрування, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна (майдан Свободи, 4, Харків, 61022, Україна)

E-mail: vkprokhorova@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2552-2131>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/2000787>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorid=57203623016>

Сорокін Станіслав Андрійович – аспірант кафедри економіки та менеджменту, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна (майдан Свободи, 4, Харків, 61022, Україна)

E-mail: stanislav.soro@gmail.com

UDC 005.35:005.336.1:330.341.1

JEL Classification: O31; O32; Q01

Prokhorova V. V., Sorokin S. A. The Innovativeness of Business and Socially Responsible Development of Enterprises as a Determinant of Investment Growth

The article reveals the essence of socially responsible development of enterprises as an economic process in the context of the innovative transformation of the economy, which involves not only technological changes but also a rethinking of the role of business in society. The authors analyze modern trends in the implementation of corporate social responsibility (CSR) in Ukrainian companies, particularly in the context of martial law, when the social responsibility of business takes on special significance. Key areas of social responsibility are identified: support for employees, assistance to the army and communities, adherence to environmental standards, and ensuring transparency and ethics in management. Examples of innovations in the fields of ecology (green technologies, energy-efficient solutions), social development (educational platforms, support for vulnerable groups), and management (implementation of ESG approaches, digital impact monitoring systems) are discussed. The article proposes a concept of synergy between CSR and innovation, which is realized through the development of an integrated management model. An index of CSR-Innovation Synergy is introduced, which allows for the evaluation of the level of harmonious combination of socially responsible and innovative activities. A classification of enterprises based on the level of such integration is proposed. The need for forming government policies for stimulation, educational standards, and institutional support for the advancement of responsible innovative entrepreneurship in Ukraine is emphasized, as this is a guarantee of sustainable economic and social growth. The further development of the theoretical and methodological foundations is pertinent, which will enable the assessment of the potential for synergy between innovation and social responsibility, as well as provide practical tools for enterprises in the context of a transforming economy.

Keywords: corporate social responsibility (CSR), synergy of CSR, innovations, business, innovativeness, sustainable development, digital transformation, CSR-Innovation Synergy Index, enterprise.

Fig.: 5. Tabl.: 7. Formulae: 1. Bibl.: 32.

Prokhorova Viktoriia V. – Doctor of Sciences (Economics), Professor, Head of the Department of Economics and Business Administration, V. N. Karazin Kharkiv National University (4 Svobody Square, Kharkiv, 61022, Ukraine)

E-mail: vkprokhorova@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2552-2131>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/2000787>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57203623016>

Sorokin Stanislav A. – Postgraduate Student of the Department of Economics and Management, V. N. Karazin Kharkiv National University (4 Svobody Square, Kharkiv, 61022, Ukraine)

E-mail: stanislavsoro@gmail.com

Вступ. Сучасний етап розвитку економіки характеризується інтенсивним впровадженням інноваційних технологій, цифровою трансформацією бізнес-процесів і зростанням суспільних очікувань щодо відповідальності бізнесу. У цих умовах соціально-відповідальний розвиток підприємств набуває нового змісту, який передбачає інтеграцію соціальних, екологічних та етичних аспектів у стратегічне управління підприємствами. Корпоративна соціальна відповідальність (КСВ) та інноваційність виступають взаємопов'язаними чинниками стратегічної трансформації підприємств. Їх поєднання формує нову архітектуру управління, засновану на етичних засадах, екологічній безпеці, цифровізації та відкритості до соціальних викликів. Інноваційність бізнесу, з іншого боку, виступає не лише як інструмент підвищення ефективності, але і як платформа для реалізації соціальної відповідальності.

У контексті стимулювання інвестиційного зростання особливу роль відіграють індустріальні парки як інноваційно-промислові кластери, що поєднують виробничу, логістичну та науково-дослідну інфраструктуру. Вони створюють сприятливе середовище для впровадження технологічних новацій, розвитку міжгалузевої кооперації та формування ланцюгів доданої вартості, забезпечуючи ефективне використання ресурсів. Соціально-відповідальний розвиток індустріальних парків полягає не лише у створенні робочих місць і підвищенні конкурентоспроможності підприємств-резидентів, а й у дотриманні принципів екологічної безпеки, енергоефективності та корпоративної соціальної відповідальності. У результаті такі платформи стають ключовими детермінантами залучення інвестицій, оскільки поєднують економічну вигоду з довгостроковим суспільним ефектом, формуючи стратегічні вектори інвестиційної політики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Українські науковці активно досліджують проблематику соціально-відповідального розвитку підприємств в умовах інноваційності бізнесу, особливо в контексті сучасних викликів, таких як війна. Значна кількість наукових публікацій присвячена аналізу того, як концепція КСВ адаптується до українських реалій, її відмінності від західних моделей, етапи її розвитку та основні рушійні сили. Цей напрям відображено в публікаціях таких науковців, як: Петрашко Л. [1], Лиска П. [2], Фролова Л. В., Єрмак С. О. [3], Дмитрів Б. [4], Пахуча Е. В. [5].

Проблеми та перспективи розвитку КСВ, аналіз існуючих бар'єрів для повноцінного впровадження КСВ (недостатність законодавства, недостатня свідомість бізнесу,

відсутність фінансових стимулів) та шляхи їх подолання досліджено в наукових працях Мей Ф. [6], Yevtushenko V. [7], Богомаз О. [8], Hovsieiev D. D. [9].

Українські вчені досліджують, як соціально-відповідальна поведінка може стимулювати інновації в контексті розгляду «зелених» інновацій, соціальних інновацій, інновацій у виробничих процесах для зменшення негативного впливу, тощо. В цьому аспекті проведено дослідження робіт таких науковців, як Букреева Д., Денисенко К. [10], Гуцало, П. С. [11], Дикань О. В., Бела О. О., Черномаз П. О. [12], Мостепанюк А. В. [13], Козюра І. В., Дорошенко В. В. [14], Прохорова В. В. [28–30], Мушнікова С. А. [29], Чобіток В. І. [30] та ін.

Багато сучасних досліджень фокусуються на змінах у пріоритетах і формах КСВ українських підприємств під впливом повномасштабної війни, а також проведено низку досліджень, які присвячені тому, як КСВ може сприяти сталому відновленню України, інтеграції ветеранів, розвитку громад, забезпеченню стійкості бізнесу. Ці аспекти розглянуто в публікаціях Затварської А. [15], Іршак О., Коломієць О., Черепанина А. [16], Єрмоленко О. А. [18], Прохорової В. [31; 32], Мушнікова С. [31], Ємельянов О. [32], Колещук О. [32] та багатьох ін.

Попри значну кількість досліджень щодо соціально-відповідального розвитку підприємств в умовах інноваційності, низка важливих питань і надалі залишається недостатньо розкритою. Зокрема: недостатньо опрацьовані механізми інтеграції КСВ та інноваційних стратегій на рівні малих та середніх підприємств, які складають основу українського бізнесу в умовах воєнного часу; відсутня системна методика оцінювання ефективності КСВ-проектів в умовах нестабільного економічного середовища та війни; потребує подальшого вивчення вплив цифровізації та зеленого переходу на трансформацію соціальної відповідальності підприємств; не розроблено інституційні підходи до стимулювання соціально-відповідального інноваційного підприємництва з урахуванням повоєнної відбудови та потреб територіальних громад; спостерігається дефіцит емпіричних досліджень, які б у кількісних показниках відображали вплив КСВ на стійкість бізнесу в умовах криз (особливо з урахуванням галузевої специфіки).

Метою статті є дослідження особливостей соціально-відповідального розвитку підприємств в умовах інноваційності бізнесу, виявлення взаємозв'язків між інноваційними трансформаціями та корпоративною соціальною відповідальністю, а також обґрунтування практичних під-

ходів до посилення ролі КСВ у забезпеченні стійкості підприємств в умовах сучасних викликів.

Викладення основного матеріалу й отриманих наукових результатів. Соціально-відповідальний розвиток підприємства визначається як його стратегічна діяльність, що базується на добровільному врахуванні інтересів суспільства, охорони довкілля, добробуту працівників та етичного ведення бізнесу. Основу цього підходу складають принципи корпоративної соціальної відповідальності (КСВ).

Корпоративна соціальна відповідальність (КСВ) є багатовимірною концепцією, що охоплює економічну, соціальну та екологічну сфери діяльності підприємства. У науковій літературі КСВ розглядається як складова сталого розвитку, що базується на етичних засадах ведення бізнесу та взаємодії із зацікавленими сторонами. У контексті України ця концепція набула особливої актуальності в умовах війни та кризи, коли зростає суспільний запит на прозорість, допомогу громадам, екоорієнтованість та підтримку обороноздатності країни.

До основних напрямів КСВ відносять: відповідальність перед працівниками (гідні умови праці, розвиток персоналу); екологічну відповідальність (зменшення викидів, ощадне використання ресурсів); етичну відповідальність (антикорупційні практики, прозорість); участь у житті місцевої громади (соціальні проекти, благодійність).

Ключові компоненти соціально-відповідального розвитку підприємств наведено на рис. 1.

Інноваційність, своєю чергою, трактується як здатність підприємства генерувати та впроваджувати нововведення у продуктах, процесах, управлінні, маркетингу тощо. Інноваційність все частіше розглядається не лише як технологічна категорія, а як стратегічна перевага, пов'язана із соціальними запитами та етичними імперативами. Синергетичний підхід до вивчення КСВ та інноваційності дозволяє розглядати їх як взаємопідсилюючі чинники сучасної бізнес-моделі.

Попри складні економічні умови, пов'язані з війною, український бізнес демонструє активне впровадження принципів КСВ як елементу стійкості та довіри з боку суспільства.

Відповідно до результатів досліджень Центру «Розвиток КСВ», Green Transition Office та аналітичних матеріалів з ESG-індексу 2023–2024 років [19; 20; 21], спостерігається зростання усвідомлення та формалізації підходів

Рис. 1. Секторна модель ключових компонентів соціально-відповідального розвитку підприємств

Джерело: розроблено авторами

до корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) серед українських підприємств.

Зокрема, понад 60 % компаній із переліку ТОП-10 публічно декларують місію, візію та етичні принципи, близько 45 % включають КСВ або ESG-орієнтацію до нефінансової звітності. Загальний рівень ESG-інформованості серед великих підприємств сягає 32 %, що свідчить про зростаючу тенденцію до інтеграції соціальної відповідальності в корпоративну стратегію. Крім того, більше половини компаній самоідентифікують себе як соціально-відповідальні, навіть якщо не мають формалізованої ESG-звітності (табл. 1, рис. 2) [19; 20].

Найпоширеніші напрями КСВ (табл. 2) включають підтримку ЗСУ (65%), благодійність (68%), освітні ініціативи (54%), соціальні програми для працівників (48%), екологічні проекти (41%), дотримання принципів доброчесності (59%) [19; 20].

Реальні приклади впровадження соціально-відповідальних практик виявляються в діяльності таких компаній, як «Нова пошта» (гуманітарна допомога, мілітарні проекти), «МХП» (екологія, підтримка громад), «Київстар» (освіта, цифрова інклюзія), «Укрнафта» (інфраструктурна допомога ЗСУ), «ДТЕК» (ESG-звітність, зелена енергетика).

Таблиця 1

Показники КСВ в Україні (2023–2024)

Показник	Значення, %
Компанії, що публічно декларують місію/цінності	62,5
Компанії з етичними кодексами	59
Компанії, що оприлюднюють КСВ-/ESG-стратегії в нефінансовій звітності	44,6
Середній рівень нефінансової ESG-інформованості серед великих компаній	32
Частка ТОП-10 компаній із повною або частковою ESG-інтеграцією у звітність	> 60
Компанії, що ідентифікують себе як соціально-відповідальні, навіть без формальної звітності	> 50
Компанії з окремим підрозділом або відповідальним за КСВ	~45 (орієнтовно)

Джерело: складено та узагальнено на основі даних [19; 20; 21].

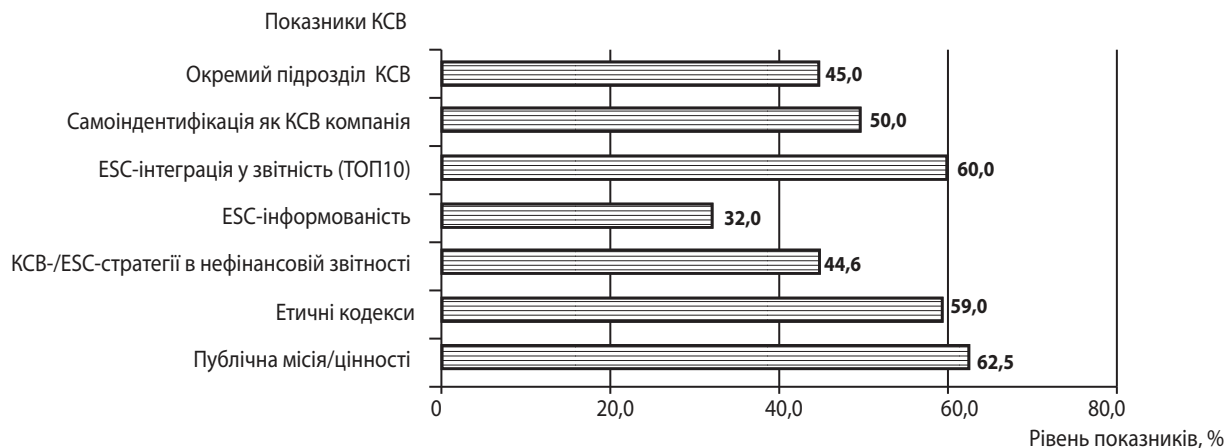

Рис. 2. Рівень показників КСВ в Україні (2023–2024 рр.)

Джерело: побудовано авторами

Таблиця 2

Напрями КСВ-компаній

Напрямок	Частка підприємств, %	Примітки
Підтримка ЗСУ та ветеранів	65	Майже 3 з 4 компаній мають внутрішню політику спрямовану на confmanagement
Освітні ініціативи	54	В межах корпоративного волонтерства
Екологічні проєкти	≈ 41+	Включено до волонтерських екологічних програм
Соціальні програми для працівників	48	Підтримка співробітників / службовців ЗСУ
Благодійність та гуманітарна допомога	68–86	Опитування показує 65 % донорської активності серед населення
Дотримання принципів доброчесності	59	Антикорупція та нульова толерантність до дискримінації

Джерело: складено та узагальнено авторами на основі даних [19; 22; 23; 24; 25]

Однак бар'єрами залишаються: відсутність податкових стимулів, фрагментарність законодавства, нестача фахівців з ESG, низький рівень культури доброчесності в МСБ.

Стан реалізації КСВ-практик українськими підприємствами оцінено в табл. 3.

Сучасна парадигма розвитку бізнесу вимагає інтеграції інновацій не лише у виробничі, але й у соціально-відповідальні аспекти діяльності. Інновації виступають драйверами посилення КСВ у трьох ключових напрямках: екологічна інноваційність: використання відновлюваних джерел енергії, цифрові системи контролю викидів, біоорієнтовані виробничі технології; соціальні інновації: онлайн-освіта для громад, телемедицина, платформи для інтеграції ветеранів, адаптивні продукти для вразливих груп; управлінські інновації: ESG-звітність на блокчейні, використання штучного інтелекту для оцінки впливу на громади, диджиталізація КСВ-активностей.

За даними Держстату (табл. 4), у 2023 році частка інноваційно активних промислових підприємств становила 17,7%, причому найбільше – у сферах енергетики, хімії, фармацевтики. У регіональному розрізі лідерами є Київ, Дніпропетровська та Львівська області.

Інноваційну активність за галузями економіки наведено в табл. 5.

Машинобудування та фармацевтика – ключові драйвери інновацій. В інших регіонах частка інноваційних підприємств коливається в межах 9–11%, що свідчить про значний потенціал для зростання.

Значне зниження інноваційної активності після 2018 р. – з ≈28 % до ≈8,5 %.

У 2023 р. сектор промисловості продовжив втрачати інноваційний потенціал. Продуктові, процесні, організаційні та маркетингові інновації істотно скоротились. Незважаючи на це, витрати на НДР демонструють невелике зростання (+5 %) – потенціал для майбутнього.

За даними [27], у 2024 році індекс інновацій (GII) для України – 29,5 балів, що нижче середньосвітового (31,6) та менше, ніж у 2023 р. (32,8).

Виходячи з останніх даних кількість великих промислових підприємств в Україні – ≈ 50000–60000, з них 8000–10000 активні в інноваціях (16–17 %), з 200–4000 випускають інноваційну продукцію (> 40 % серед активних), ледве 250–300 підприємств реалізують продукти, нові для країни (0,5 %) [26].

Таблиця 3

Стан реалізації КСВ-практик українськими підприємствами*

Показник	Значення / частка підприємств	Орієнтовна кількість підприємств**
Загальна кількість зареєстрованих підприємств в Україні	–	≈ 1 050 000
Діючі підприємства (платники податків, активні за останній рік)	–	≈ 650 000
Компанії з внутрішньою КСВ-політикою	72% від великих/середніх	≈ 30 000–35 000
Публікують нефінансову / ESG-звітність	58% великих	≈ 3 000–4 000
Мають окремий КСВ-відділ або відповідального	45% великих	≈ 2 500–3 500
Включають КСВ до стратегії розвитку	80% великих	≈ 5 000+
Середня частка КСВ-бюджету від річного обігу	0,8–1,5%	–
Планують збільшення КСВ-бюджету у 2024–2025	30% підприємств	≈ 2000–2500
Використовують ESG-індикатори	62%	≈ 3 000+
Здійснюють незалежний аудит КСВ-діяльності	37%	≈ 1 500–2 000
Реалізують КСВ у формі підтримки ЗСУ та ветеранів	65%	≈ 20 000–25 000
Благодійність і гуманітарна допомога	68%	≈ 22 000–28 000
Освітні ініціативи	54%	≈ 15 000–20 000
Соціальні програми для працівників	48%	≈ 13 000–18 000
Екологічні ініціативи	41%	≈ 10 000–15 000
Дотримання етичних принципів, антикорупційні політики	59%	≈ 17 000–22 000
Використання цифрових платформ у КСВ	24%	≈ 5 000–7 000
Впровадження «зелених офісів»	19%	≈ 3 000–5 000
Тестування блокчейн-рішень у КСВ	12%	≈ 1 500–2 500

Джерело: складено та узагальнено авторами на основі даних [19; 22; 23; 24; 26]

Примітка: *Оцінка проведена на основі даних Державної податкової служби та Державної служби статистики України про кількість суб'єктів господарювання (2023); частка охоплення КСВ за аналітикою Центру «Розвиток КСВ» (зосереджено на великих та середніх підприємствах, особливо з іноземним капіталом або міжнародною звітністю).

**У таблиці переважно представлені середні та великі компанії, які публікують інформацію про свої КСВ-практики. Частка підприємств – орієнтована, оскільки малий бізнес реалізує КСВ менш системно.

Таблиця 4

Частка інноваційно активних підприємств у регіонах (% від загальної кількості промислових підприємств)

Регіон	Частка інноваційно активних підприємств
Дніпропетровська обл.	16,7%
Харківська обл.	15,2%
Київська обл.	14,9%
Львівська обл.	14,1%
Одеська обл.	13,3%
Полтавська обл.	12,0%
Сумська обл.	11,7%
Донецька обл.	11,4%
Черкаська обл.	10,6%
Інші регіони (середнє)	9–11%

Джерело: складено на основі [26]

Інноваційна активність за галузями

Галузь	Частка інноваційно активних підприємств, %	Коментар
Машинобудування	до 45	Найбільш інноваційна галузь
Хімічна промисловість	33–37	Активні витрати на розробки
Фармацевтика	35–40	Акцент на продуктову інновацію
Харчова промисловість	20–25	Зростає частка нових технологій
Металургія	~20	Частіше процесні інновації
Сфера послуг	12–15	Низька частка загалом

Джерело: складено авторами на основі [26]

Інноваційність бізнесу проявляється у здатності впроваджувати нові продукти, процеси, бізнес-моделі, управлінські рішення. У контексті КСВ це означає, що підприємства можуть використовувати інновації для підвищення ефективності реалізації соціально-відповідальних стратегій.

Зв'язок між інноваційністю та трансформацією соціально-відповідального бізнесу наведено на рис. 3.

У сучасних умовах динамічних соціально-економічних змін інноваційність та корпоративна соціальна відповідальність (КСВ) виступають не ізольованими, а взаємопов'язаними чинниками стратегічної трансформації бізнесу. Їхній взаємний вплив формує нову архітектуру управління підприємствами, в якій цінності сталого розвитку інтегруються через інноваційні підходи, а інновації, своєю чергою, стають інструментом реалізації соціально значущих цілей.

З одного боку, КСВ ініціює інновації, що відповідають потребам суспільства, зокрема зелені інновації (енергоєфективні технології, екологічне виробництво), соціальні інновації (інклюзивні продукти, доступ до освіти), управлінські інновації (етичні моделі управління, прозо-

рість ланцюгів постачання) (рис. 4). З іншого боку, інноваційність слугує каталізатором для поглиблення КСВ через використання цифрових технологій для моніторингу ESG-індикаторів, автоматизацію звітності та відповідального управління даними, розширення можливостей для залучення співробітників через онлайн-освіту та краудсорсинг соціальних ідей.

Таким чином, взаємодія інноваційності та КСВ створює синергію, яка дозволяє підприємствам: гнучко адаптуватися до викликів (зокрема воєнних і кліматичних), підвищувати довіру з боку споживачів та інвесторів, закріплювати конкурентні переваги на ринку через сталу репутацію та інноваційні продукти.

Отже, інноваційність і КСВ формують замкнений цикл взаємопосилення, де ціннісна орієнтація визначає вектор інновацій, а інноваційні рішення забезпечують ефективну реалізацію соціальної місії підприємства. У цьому контексті виникає потреба в аналітичному підході до оцінки потенціалу їхньої синергії.

Потенціал синергії між інноваційністю та соціальною відповідальністю підприємств доцільно оцінювати з урахуванням стратегічних цілей, рівня зрілості КСВ-підходів,

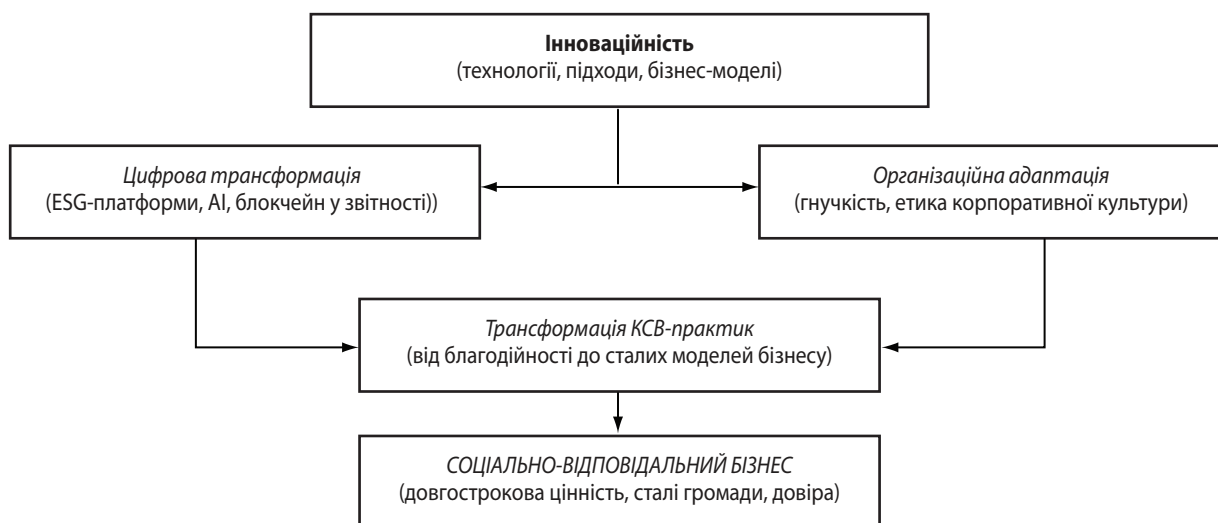

Рис. 3. Зв'язок між інноваційністю та трансформацією соціально-відповідального бізнесу

Джерело: розроблено авторами

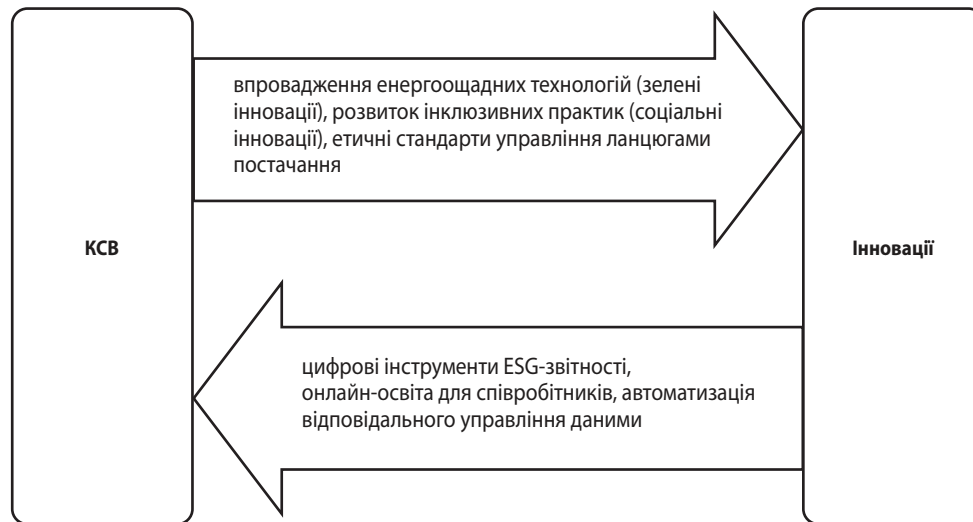

Рис. 4. Взаємний вплив КСВ та інноваційності

Джерело: розроблено авторами

а також типу інноваційної активності. Для цього пропонується використати інтеграційну матрицю (табл. 6), індекс синергії та графічну модель (рис. 5), яка дозволяє класифікувати підприємства за рівнем досягнутої синергії. Такий підхід може стати основою для формування цільових політик підтримки відповідального інноваційного бізнесу в Україні.

Індекс синергії КСВ-Інновації (ICKI) можна подати таким чином:

$$ICKI = \frac{I_{КСВ} \times I_{ІНН}}{W},$$

де $I_{КСВ}$ – оцінка рівня зрілості КСВ (0–1);
 $I_{ІНН}$ – рівень інноваційної активності підприємства (0–1);

W – коефіцієнт ваги зовнішніх бар'єрів (наприклад, регіональний або галузевий контекст).

Взаємопроникнення інноваційності та КСВ створює ефект синергії, що посилює стійкість підприємства та його здатність відповідати на суспільні очікування. Умовно підприємства можна класифікувати на чотири категорії (табл. 7):

Висновки. Поеднання КСВ та інноваційності формує новий тип українського підприємництва – соціально оріє-

тованого, адаптивного, відкритого до технологічних змін. Такий підхід підвищує конкурентоспроможність, сприяє стійкому розвитку громад і формує довіру суспільства.

Для підсилення цього тренду доцільно: створити державну систему стимулів для впровадження КСВ та інновацій; включити КСВ та ESG у стандарти бізнес-освіти; підтримувати МСБ через інкубатори соціальних інновацій; впроваджувати прозорі системи моніторингу КСВ та впливу інновацій.

Подальші дослідження мають зосередитися на вимірюванні впливу синергії КСВ-інновацій на фінансову результативність, соціальний капітал і репутаційну вартість підприємств в умовах післявоєнного відновлення України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Петрашко Л. Корпоративна соціальна відповідальність в українській бізнес-практиці. *Міжнародна економічна політика*. 2011. Вип. 1-2. С. 115–141. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mep_2011_1-2_7

2. Лиска П. Управління корпоративною соціальною відповідальністю підприємства як фактор сталого розвитку. *Економіка та суспільство*. 2023. № 54.

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-89>

Таблиця 6

Інтеграційна матриця «КСВ × Інновації»

Напрямок КСВ	Тип інновацій	Синергійний ефект
Екологічна відповідальність	Зелені інновації, енергоефективність	Зменшення витрат, підвищення ESG-рейтингів
Відповідальність перед працівниками	Інновації у трудових практиках	Підвищення продуктивності, лояльність
Соціальна відповідальність	Соціальні інновації, цифрові платформи	Впізнаність бренду, участь у громадах
Етична відповідальність	Технології прозорості, блокчейн	Зростання довіри партнерів
Відповідальність перед споживачами	Інновації в продуктах, UX-дизайні	Лояльність клієнтів, розширення ринку

Джерело: розроблено авторами

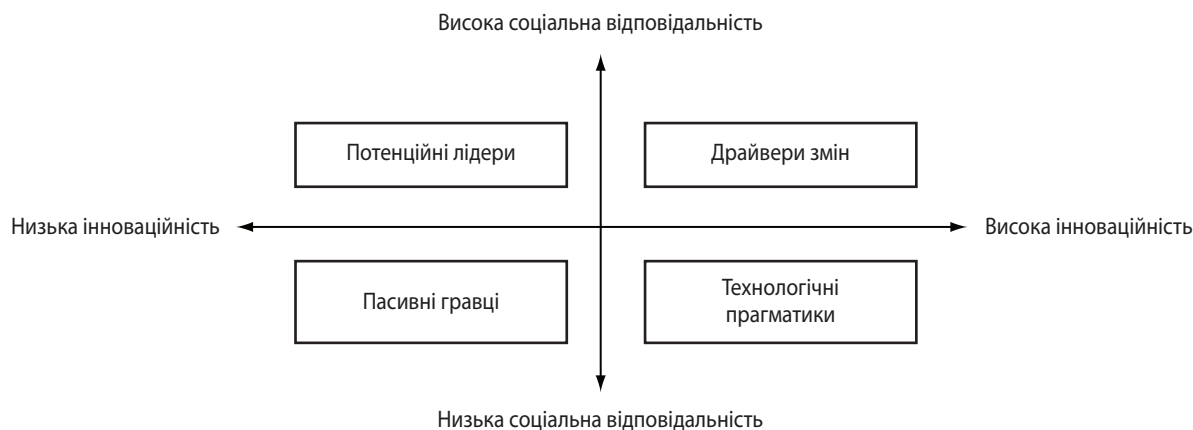

Рис. 5. Графічна модель синергії

Джерело: розроблено авторами

Таблиця 7

Класифікація підприємств за рівнем досягнутої синергії

Категорія	Характеристика
Драйвери змін	Високий рівень КСВ + висока інноваційність
Потенційні лідери	Високий рівень КСВ + низька інноваційність
Технологічні прагматики	Низький рівень КСВ + висока інноваційність
Пасивні гравці	Низький рівень КСВ + низька інноваційність

Джерело: розроблено авторами

3. Фролова Л. В., Ермак С. О. Розвиток корпоративної соціальної відповідальності серед бізнес-структур України. *Ефективна економіка*. 2021. № 4.

DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.4.13>

4. Дмитрів Б. Розвиток корпоративної соціальної відповідальності. *Сталий розвиток економіки*. 2019. № 4 (45). С. 96–104.

5. Пахуча Е. В. Проблеми формування соціальної відповідальності бізнесу. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. Т. 2. № 8. С. 46–49.

6. Мей Ф. Чинники та механізм формування корпоративної соціальної відповідальності підприємств, які провадять зовнішньоекономічну діяльність. *Економіка та суспільство*. 2024. № 66.

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-66-75>

7. Yevtushenko V. Diagnostic technique of social responsibility of ukrainian companies. *Actual Problems of Economics*. 2021. Vol. 1, no. 238. P. 49–69.

DOI: <https://doi.org/10.32752/1993-6788-2021-1-238-49-69>

8. Богомаз О. Аналіз сучасних тенденцій корпоративної соціальної відповідальності бізнесу в Україні в умовах глобальних викликів. *Сталий розвиток економіки*. 2025. № 4 (51). С. 396–402.

DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-51-55>

9. Hovsieiev D. D. Corporate social responsibility as the basis of innovative development of enterprises. *Economic Bulletin of Dnipro University of Technology*. 2023. Vol. 82. P. 140–150.

DOI: <https://doi.org/10.33271/ebdut/83.140>

10. Букреева Д., Денисенко К. Соціальна відповідальність бізнесу як основа забезпечення ділової активності підприємств: євроінтеграційний аспект. *Економіка та суспільство*. 2022. № 38.

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-52>

11. Гуцало П. С., Поперечний М. С. Соціальна відповідальність бізнесу як основа сталого розвитку підприємств. *Науковий вісник Полісся*. 2024. № 2 (29). С. 295–307.

12. Дикань О. В., Бела О. О., Черномаз П. О. Стандарти соціально-відповідальної діяльності бізнесу як інструмент успіху на міжнародних ринках. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2023. № 84. С. 223–232.

DOI: <https://doi.org/10.18664/btie.84.301502>

13. Мостепанюк А. В. Сутність, принципи та методи реалізації корпоративної соціальної відповідальності в сучасній ринковій економіці. *Бізнес Інформ*. 2019. № 11. С. 13–22.

14. Козюра І. В., Дорошенко В. В. Соціально-відповідальний бізнес як стратегія зміцнення стійкості та конкурентоспроможності підприємств в умовах кризових викликів. *Бізнес Інформ*. 2024. № 11. С. 294–300.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-11-294-300>

15. Затварська А. Розвиток корпоративної соціальної відповідальності у паливно-енергетичній сфері під час війни. *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва*. 2024. № 32. С. 93–105.

DOI: <https://doi.org/10.30977/ppb.2226-8820.2024.32.93>

16. Іршак О., Коломієць О., Черепанин А. Види корпоративної соціальної відповідальності в контексті досягнення цілей сталого розвитку. *Економіка та суспільство*. 2024. № 59.

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-13>

17. Мацьків Р., Топольницька Т., Данилейчук Р. Соціальна відповідальність підприємств як фактор забезпечення конку-

рентоспроможності регіону. *Економіка та суспільство*. 2021. № 26.

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-26-42>

18. Єрмоленко О. А., Лисьонкова Н. М. Соціальна відповідальність бізнесу як фактор підвищення конкурентоспроможності підприємства // *Modern problems of science, education and society: the 3rd International scientific and practical conference* (May 22-24, 2023). Kyiv : SPC "Sciconf.com. ua", 2023. P. 1156–1161.

19. CSR Ukraine – експертна організація в Україні, що об'єднує понад 40 великих компаній, спільно з якими понад 15 років просуває принципи сталого ведення бізнесу та соціальної відповідальності. Є національним партнером CSR Europe і Всесвітньої бізнес-ради зі сталого розвитку // CSR Ukraine. URL: <https://csr-ukraine.org/about/>

20. Офіс зеленого переходу «Ukrainian Climate Office // Ukrainian Climate Office. URL: <https://ukrainian-climate-office.org/project/green-transition-office/>

21. BDO в Україні: Звіт ESG 2023 – сталий розвиток у дії – BDO // Міжнародна аудиторська компанія BDO – BDO. URL: <https://www.bdo.ua/uk-ua/news-2/2024/esg-report-2023-bdo-in-ukraine-continues-its-path-to-sustainable-development>

22. Deloitte | Аудит, консалтинг, фінанси, управління ризиками, податкові послуги // Deloitte. URL: <https://www.deloitte.com/ua/uk.html>

23. European Business Association // EBA. URL: <https://eba.com.ua/en/about-us/>

24. Global Compact Network Ukraine // Global Compact. URL: <https://globalcompact.org.ua/>

25. KSE Institute - Kyiv School of Economics // Kyiv School of Economics. URL: <https://kse.ua/ua/kse-department/kse-institute/>

26. Показники діяльності суб'єктів господарювання // Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>

27. Global economy, world economy | TheGlobalEconomy.com // TheGlobalEconomy.com. URL: <https://www.theglobaleconomy.com/>

28. Прохорова В. В., Янчак Ю. О., Сорокін С. А. Індустріальне партнерство як основа інноваційного розвитку підприємницьких мереж на регіональному рівні. *Економічний вісник Дніпровської політехніки*. 2024. № 3 (87). С. 191–200.

DOI: <https://doi.org/10.33271/ebdut/87.191>

29. Прохорова В., Мушнікова С. Корпоративна культура як доміантна складова інноваційного розвитку підприємств в умовах макроекономічної нестабільності. *Адаптивне управління: теорія і практика. Серія Економіка*. 2023. № 16 (32).

DOI: [https://doi.org/10.33296/2707-0654-16\(32\)-07](https://doi.org/10.33296/2707-0654-16(32)-07)

30. Прохорова В. В., Чобіток В. І. Стратегічний розвиток стартапів в інноваційному середовищі. *Бізнес Інформ*. 2023. № 9. С. 325–330.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-9-325-330>

31. Прохорова В., Мушнікова С. Державне регулювання інвестиційної діяльності житлового будівництва: ризик-превентивний підхід. *Адаптивне управління: теорія і практика. Серія Економіка*. 2021. № 10 (20).

DOI: [https://doi.org/10.33296/2707-0654-10\(20\)-06](https://doi.org/10.33296/2707-0654-10(20)-06)

32. Прохорова В. В., Ємельянов О. Ю., Колещук О. Я. Структура джерел фінансування інвестиційної програми підприємств: теоретичний аспект. *Бізнес Інформ*. 2021. № 10. С. 325–330.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-10-325-330>

REFERENCES

BDO. (n.d.). BDO v Ukraini: Zvit ESG 2023 – stalyi rozvytok u dii – BDO [BDO in Ukraine: ESG Report 2023 – Sustainable Development in Action – BDO]. Retrieved from <https://www.bdo.ua/uk-ua/news-2/2024/esg-report-2023-bdo-in-ukraine-continues-its-path-to-sustainable-development>

Bohomaz, O. (2025). Analiz suchasnykh tendentsii korporativnoi sotsialnoi vidpovidalnosti biznesu v Ukraini v umovakh hlobalnykh vyklykiv [Analysis of modern trends in corporate social responsibility of business in Ukraine in the context of global challenges]. *Stalyi rozvytok ekonomiky*, 4(51), 396–402. <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-51-55>

Bukreieva, D., & Denysenko, K. (2022). Sotsialna vidpovidalnist biznesu yak osnova zabezpechennia dilovoi aktyvnosti pidpriemstv: yevrointehratsiinyi aspekt [Social responsibility of business as a basis for ensuring business activity of enterprises: European integration aspect]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 38. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-52>

CSR Ukraine. (n.d.). CSR Ukraine – ekspertna orhanizatsiia v Ukraini, shcho obiednuie ponad 40 velykykh kompanii, spilno z yakymy ponad 15 rokiv prosuvaie pryntsyipy staloho vedennia biznesu ta sotsialnoi vidpovidalnosti. Ye natsionalnym partnerom CSR Europe i Vsesvitnoi biznes-rady zi staloho rozvytku [CSR Ukraine is an expert organization in Ukraine that unites more than 40 large companies, with which it has been promoting the principles of sustainable business and social responsibility for more than 15 years. It is a national partner of CSR Europe and the World Business Council for Sustainable Development]. Retrieved from <https://csr-ukraine.org/about/>

Deloitte. (n.d.). Deloitte | Audyt, konsaltnh, finansy, upravlinnia ryzykamy, podatkovy posluhy [Deloitte | Audit, Consulting, Finance, Risk Management, Tax Services]. Retrieved from <https://www.deloitte.com/ua/uk.html>

Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [State Statistics Service of Ukraine]. (n.d.). Pokaznyky diialnosti subiektiv hospodariuvannia [Indicators of activity of economic entities]. Retrieved from <https://www.ukrstat.gov.ua/>

Dmytriv, B. (2019). Rozvytok korporativnoi sotsialnoi vidpovidalnosti [Development of corporate social responsibility]. *Stalyi rozvytok ekonomiky*, 4 (45), 96–104.

Dykan, O. V., Bela, O. O., & Chernomaz, P. O. (2023). Standarty sotsialno-vidpovidalnoi diialnosti biznesu yak instrument uspihku na mizhnarodnykh rynkakh [Standards of socially responsible business activities as a tool for success in international markets]. *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti*, 84, 223–232. <https://doi.org/10.18664/btie.84.301502>

EBA. (n.d.). European Business Association. Retrieved from <https://eba.com.ua/en/about-us/>

Frolova, L. V., & Yermak, S. O. (2021). Rozvytok korporativnoi sotsialnoi vidpovidalnosti sered biznes-struktur Ukrainy [Development of corporate social responsibility among business structures of Ukraine]. *Efektivna ekonomika*, 4. <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.4.13>

Global Compact. (n.d.). Global Compact Network Ukraine. Retrieved from <https://globalcompact.org.ua/>

Hovsieiev, D. D. (2023). Corporate social responsibility as the basis of innovative development of enterprises. *Economic Bulletin of Dnipro University of Technology*, 82, 140–150. <https://doi.org/10.33271/ebdut/83.140>

Hutsalo, P. S., & Poperechnyi, M. S. (2024). Sotsialna vidpovidalnist biznesu yak osnova staloho rozvytku pidpriemstv

[Social responsibility of business as a basis for sustainable development of enterprises]. *Naukovyi visnyk Polissia*, 2(29), 295–307.

Irshak, O., Kolomiets, O., & Cherepanyn, A. (2024). Vydy korporatyvnoi sotsialnoi vidpovidalnosti v konteksti dosiahnennia tsil-ei staloho rozvytku [Types of corporate social responsibility in the context of achieving sustainable development goals]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 59. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-13>

Koziura, I. V., & Doroshenko, V. V. (2024). Sotsialno-vidpovidalnyi biznes yak stratehiia zmitsnennia stilkosti ta konkurentospromozhnosti pidpriemstv v umovakh kryzovykh vykykiv [Socially responsible business as a strategy for strengthening the resilience and competitiveness of enterprises in the face of crisis challenges]. *Biznes Inform*, 11, 294–300. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-11-294-300>

Kyiv School of Economics. (n.d.). KSE Institute - Kyiv School of Economics. Retrieved from <https://kse.ua/ua/kse-department/kse-institute/>

Lyska, P. (2023). Upravlinnia korporatyvnoiu sotsialnoiu vidpovidalnistiu pidpriemstva yak faktor staloho rozvytku [Corporate social responsibility management of the enterprise as a factor of sustainable development]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 54. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-89>

Matskiv, R., Topolnytska, T., & Danyleichuk, R. (2021). Sotsialna vidpovidalnist pidpriemstv yak faktor zabezpechennia konkurentospromozhnosti rehionu [Social responsibility of enterprises as a factor in ensuring the competitiveness of the region]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 26. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-26-42>

Mei, F. (2024). Chynnyky ta mekhanizm formuvannia korporatyvnoi sotsialnoi vidpovidalnosti pidpriemstv, yaki provadiat zovnishnoekonomichnu diialnist [Factors and mechanism of formation of corporate social responsibility of enterprises engaged in foreign economic activity]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 66. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-66-75>

Mostepaniuk, A. V. (2019). Sutnist, pryntsyipy ta metody realizatsii korporatyvnoi sotsialnoi vidpovidalnosti v suchasniy rynkovii ekonomitsi [The essence, principles and methods of implementation of corporate social responsibility in the modern market economy]. *Biznes Inform*, 11, 13–22.

Pakhucha, E. V. (2016). Problemy formuvannia sotsialnoi vidpovidalnosti biznesu [Problems of forming social responsibility of business]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*, 2(8), 46–49.

Petrashko, L. (2011). Korporatyvna sotsialna vidpovidalnist v ukrainskii biznes-praktytsi [Corporate social responsibility in Ukrainian business practice]. *Mizhnarodna ekonomichna polityka*, 1-2, 115–141. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mep_2011_1-2_7

Prokhorova, V., & Mushnykova, S. (2021). Derzhavne rehu-liuvannia investytsiinoi diialnosti zhytlovoho budivnytstva: ryzyk-preventyvnyi pidkhid [State regulation of investment activity of housing construction: risk-preventive approach]. *Adaptyvne up-*

ravlinnia: teoriia i praktyka. Seriya Ekonomika, 10(20). [https://doi.org/10.33296/2707-0654-10\(20\)-06](https://doi.org/10.33296/2707-0654-10(20)-06)

Prokhorova, V., & Mushnykova, S. (2023). Korporatyvna kul-tura yak dominantna skladova innovatsiinoho rozvytku pidpri-emstv v umovakh makroekonomichnoi nestabilnosti [Corporate culture as a dominant component of innovative development of enterprises in the conditions of macroeconomic instability]. *Adaptyvne upravlinnia: teoriia i praktyka. Seriya Ekonomika*, 16(32). [https://doi.org/10.33296/2707-0654-16\(32\)-07](https://doi.org/10.33296/2707-0654-16(32)-07)

Prokhorova, V. V., & Chobitok, V. I. (2023). Stratehichni roz-vytok startapiv v innovatsiinomiu seredovyshchi [Strategic devel-opment of startups in an innovative environment]. *Biznes Inform*, 9, 325–330. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-9-325-330>

Prokhorova, V. V., Yanchak, Yu. O., & Sorokin, S. A. (2024). In-dustrialne partnerstvo yak osnova innovatsiinoho rozvytku pidpri-emnytskykh merezh na rehionalnomu rivni [Industrial partnership as a basis for innovative development of entrepreneurial networks at the regional level]. *Ekonomichnyi visnyk Dniprovskoi politekhniki*, 3(87), 191–200. <https://doi.org/10.33271/ebdut/87.191>

Prokhorova, V. V., Yemelianov, O. Yu., & Koleshchuk, O. Ya. (2021). Struktura dzherel finansuvannia investytsiinoi prohramy pidpriemstv: teoretychnyi aspekt [The structure of sources of financing the investment program of enterprises: a theoretical aspect]. *Biznes Inform*, 10, 325–330. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-10-325-330>

TheGlobalEconomy.com. (n.d.). Global economy, world economy | TheGlobalEconomy.com. Retrieved from <https://www.theglobaleconomy.com/>

Ukrainian Climate Office. (n.d.). Ofis zelenoho perekhodu «Ukrainian Climate Office [Green Transition Office "Ukrainian Cli-mate Office"]". Retrieved from <https://ukrainian-climate-office.org/project/green-transition-office/>

Yermolenko, O. A., & Lysonkova, N. M. (2023). Sotsialna vid-povidalnist biznesu yak faktor pidvyshchennia konkurentospro-mozhnosti pidpriemstva [Social responsibility of business as a factor of increasing the competitiveness of the enterprise]. *Modern problems of science, education and society: the 3rd International sci-entific and practical conference* (pp. 1156–1161). Kyiv, Ukraine: SPC "Sciconf.com.ua".

Yevtushenko, V. (2021). Diagnostic technique of social re-sponsibility of ukrainian companies. *Actual Problems of Economics*, 1(238), 49–69. <https://doi.org/10.32752/1993-6788-2021-1-238-49-69>

Zatvarska, A. (2024). Rozvytok korporatyvnoi sotsialnoi vid-povidalnosti u palyvno-enerhetychnii sferi pid chas viiny [Develop-ment of corporate social responsibility in the fuel and energy sector during the war]. *Problemy i perspektyvy rozvytku pidpriemnytstva*, 32, 93–105. <https://doi.org/10.30977/ppb.2226-8820.2024.32.93>

Стаття надійшла до редакції 08.08.2025 р.

Статтю прийнято до публікації 25.08.2025 р.

■